

KÜLFÖLD HADTÖRTÉNELMI IRODALMÁBÓL

LÉGIDESZANTOK ALKALMAZÁSA A NAGY HONVÉDŐ HÁBORÚBAN*

P. Szagajdak és A. Ciganok ezredek

A KATONAI SZÁLLÍTÓLÉGIERŐ és a légideszant technikájának állandó minőségi és mennyiségi fejlődése, valamint a repülőgépek és helikopterek sebességének és hordképességének növekedése a csapatok tűzerejének fokozódásával együtt lehetővé teszi a legkülönbözőbb létszámú légideszantok alkalmazását mind közvetlenül az ellenséges arcvonal mögött, mind pedig mélyen az ellenség védelmének hadműveleti mélységében.

A szovjet hadseregnek a légideszantok harci alkalmazása terén szerzett tapasztalatai tanulmányozása s annak alkotó módon történő felhasználása segítségére lesz a tábornokoknak és tiszteknek azon gyakorlati feladatok megoldásában, amelyek a csapatok harckiképzése és a katonai tudományos kutatómunka területén felmerültek.

* *
*

A szovjet hadseregben, már jóval a Nagy Honvédő Háború előtt, a hadművészet történetében elsőként nemcsak kidolgozták a légideszantok alkalmazásának elméletét, hanem kellő gyakorlati tapasztalatot szereztek azok felhasználása terén.

A légideszant-csapatok szervezetszerűen 1930-ban alakultak meg. 1931—1932-ben már önálló ejtőernyős deszant-zászlóaljakat hoztak létre, amelyek a későbbiek során ejtőernyős deszantezredeké fejlődtek, majd pedig ejtőernyős deszantdandárokká. Egy-egy dandár létszáma 3000 fő volt.

* Megjelent a Voenno-Isztoericsszkij Zsurnál 1960. 3. számában.

A légideszantcsapatok létrehozásával egyidejűleg a szovjet hadseregben nagyarányú tudományos kutatómunka folyt annak meghatározására, hogy milyen helyet foglaljanak el ezek a csapatok a fegyveres erők rendszerében, s milyenek legyenek e csapatok fő feladatai a harcban, vagy hadművelet során.

E nagyarányú munka méreteire a következő tények alapján következtethetünk. 1934-ben a Belorusz Katonai Körzet csapatgyakorlatain 900 felfegyverzett ejtőernyősből álló légideszantot dobtak földre. 1935-ben a Kijevi Katonai Körzet csapatgyakorlatain már 1200 ejtőernyősből álló ejtőernyős deszantot és 2500 főből álló harcitechikával ellátott leszálló deszantot tettek földre. Ezt követően a Belorusz Katonai Körzet gyakorlatain 1800 ejtőernyőst dobtak le és 5700 főt tettek földre fegyverrel és harcitechikával. 1936-ban a Moszkvai Katonai Körzet csapatgyakorlatain sikeresen oldották meg egy lövészhadosztály átdobását légi úton, s 1937-ben a Belorusz Katonai Körzet gyakorlatain már több mint 7000 főnyi légideszantcsapatok vettek részt harcitechikával együtt.

Azokat a tapasztalatokat, amelyeket a légideszantok alkalmazása terén szereztek az egyes csapatfoglalkozásokon és gyakorlatokon, felhasználták az elmélet kidolgozására. A légideszantcsapatok szerepét és helyét az ország fegyveres erőinek rendszerében az 1936-ban kiadott Harcászati Szabályzat a következőképpen határozta meg: „Az ejtőernyős deszantcsapatok hatásos eszközök az ellenséges hadtáp vezetésének és munkájának bomlasztására. Az arcvonalon támadó csapatokkal együttműködve az ejtőernyős-deszantcsapatok nagy befolyást tudnak gyakorolni az ellenség széttűzésére a megadott irányban.” (7. o.) Az ejtőernyős deszantcsapatok a főparancsnokság eszközei voltak, s ezért azokat önálló magasabb egységenként és egységenként alárendelheték a frontparancsnokoknak (hadseregparancsnokoknak), vagy pedig harci alkalmazásukat közvetlenül a szovjet hadsereg légideszant-csapatainak parancsnoka irányította. A légideszant-csapatok fő feladatai a következők voltak: fontos terepszakaszok, átkelőhelyek és támpontok elfoglalása és megtartása az ellenség mögöttes területén abból a célból, hogy együttműködjenek a földi csapatokkal az ellenség bekerítésében és megsemmisítésében; az ellenséges csapatok vezetésének és hadtápjának munkájának bomlasztása; repülőterek, légitámpontok elfoglalása és megrongálása, valamint partmenti körzetek elfoglalásával biztosítani a tengeri deszantok partraszállását.

Megfelelő javaslatokat dolgoztak ki a légideszant-hadművelet megszervezésére és megvívására, a személyi állomány ki-

képzésére és fegyverzetére, deszantbevetésre, légideszantok hadműveleteinek vezetésére, e csapatok anyagi és technikai biztosítására vonatkozólag, valamint arra, hogyan kell a feladatokat sajátos körülmények között — hegyekben, sivatagban, télen stb. — végrehajtani, s egy sor más kérdést.

Ilyen módon a Szovjetunióban sokkal előbb dolgozták ki elméletileg a légideszantok szerepét, helyét és fő feladatait a korszerű háborúban, valamint a csapatok légiszállításának gyakorlati megszervezését és végrehajtását, mint más államokban.

Az Egyesült Államok és Anglia hadseregeiben a második világháború előtt éppen csak hogy megalakították a deszantcsapatokat. A hitleri Németországban hasonló csapatok megszervezése az 1936—1937-es években kezdődött el.

1940 júniusában, amikor a szovjet hadsereg Besszarábiát szabadította fel, két légideszant-dandárt tettek földre Izmail és Bolgrád körzetében azzal a feladattal, hogy tartsanak rendet e városokban, s akadályozzák meg az ott levő raktárak, berendezések, gyárak, intézmények megsemmisítését és lássák el azok őrzését. Ezeket a feladatokat a légideszant csapatok sikeresen oldották meg.

A Nagy Honvédő Háború kezdetekor a szovjet hadseregben már voltak a megszabott feladatok végrehajtására jól kiképzett, nagy légideszant magasabbegységek, valamint légiúton szállítható lövészadosztályok. Azonban a légiszállítás ügye nem a legkedvezőbbben alakult. Repülőgép-iparunk erőfeszítései a háború előtti időszakban a harci gépek kialakítására és gyártására irányultak. Légideszant-szállító légierők meglehetősen kislétszámú volt. Éppen ezért a légideszant magasabbegységek szállítására a bombázó légierő repülőgépeit kellett bevonní, amelyeket bizonyos mértékben átalakítottak a deszantok kidobására. Az ilyen repülőgépek hajózó állománya bombavetésre volt kiképezve, s emiatt nem ismerte kellő mértékben a csapatok szállításának alapjait. Ugyanakkor a csapatok szállítására átalakított bombázó repülőgéppark is igen kicsi volt.

A háború elején számunkra rendkívül kedvezőtlen hadászati — hadműveleti helyzet alakult ki, amely arra kényszerített bennünket, hogy légideszant-csapataink egy részét nem közvetlenül rendeltetéseiknek megfelelően használtuk fel, hanem mint hagyományos lövészcsapatokat a fölényben levő ellenséges erők támadásának visszaverésére a különböző arcvonalszakaszokon. Ugyanakkor a szovjet parancsnokság, kihasználva a légideszant csapatoknak az ellenség mögöttes területén való működési képességét, bomlasztásra használták.

A szovjet parancsnokság gyakran alkalmazta a különböző

rendeltetésű *harcászati légideszantokat*. A Délnyugati Front parancsnoksága már 1941 júliusában és augusztusában több deszantot alkalmazott Kijev körzetében a 212-es és 104-es légideszant-dandárok alegységei bevetésével. A deszantok feladatai különbözőek voltak: vasúti és közhidak felrobbantása, lőszer- és fegyverraktárak megsemmisítése, az ellenséges csapatok vezetésének és hadtápjá munkájának bomlasztása. Igen sok deszant-harcost dobtak le rádióadóval felszerelve, hogy ellenséges mögöttes területen felderítést végezzenek.

A deszant csapatok a kapott feladatok jellegétől függően különböző nagyságúak voltak, 3—5 főtől 40—50 fős létszámig. A kisebb csoportok rejtve közelítették meg tevékenységük objektumait és meglepetésszerűen rajtaütöttek az ellenségen, majd észrevétlenül egy másik körzetbe vonultak.

Ebben az időszakban a deszantok feladatai végrehajtása során bizonyos nehézségek merültek fel, mert csapataink a súlyos védelmi harcaikból és visszavonulásaikból adódóan a deszantok híradó összeköttetése a parancsnokságukkal megbomlott, gyakran pedig teljesen megszakadt. Ilyen esetekben a deszantok állománya a kapott feladatok teljesítése után vagy a vonalon keresztül jutva próbált egyesülni saját csapataival, vagy pedig partizánok lettek.

A harcászati légideszantok sikeres alkalmazását figyelhetjük meg az 1941. szeptemberben Ogyessza környékén vívott védelmi hadműveletek során. A város környékén szeptember 20-ára olyan helyzet alakult ki, hogy az ellenség tüzéségi tűzzel lőhette az ogyesszai kikötőt és az oda befutó hajókat. Ezt mindenáron meg kellett akadályozni. Éppen ezért ellencsapást készítettünk elő tengeri és légideszantok egyidejű partraszállásával egybekötve. A tengeri deszant Grigorjevka körzetében szállt partra, a 23 főből álló ejtőernyős csoport pedig ettől 4—5 km-rel északra — Sicli körzetében levő 57.3. magaslatnál ért földet.

A deszant kidobása szeptember 22-én 1 óra 30 perckor sötét éjszaka történt. A földreérés után a deszant harcosok gyorsan gyülekeztek és hozzáláttak a feladat végrehajtásához. A vezetőes összeköttetés elvégzése után rajtaütöttek az ellenséges zászlóaljtorzsón és megsemmisítették azt. Az éj leple alatt a deszant harcosok meglepték az ellenséges katonák és tisztek csoportjait és megsemmisítették azokat. Az ejtőernyősök aktív tevékenysége lekötötte az ellenség figyelmét, ami által lehetővé vált a tengerészek partraszállása anélkül, hogy az ellenség komolyabb ellenállását tanúsította volna. Virradatkor egyesült a légi és tengeri deszant, s a továbbiak során együttesen tevékeny-

kedve elősegítették csapatainknak ellencsapásuk sikeres végrehajtását, valamint annak a körzetnek a megtisztítását, ahonnan a kikötőt tűz alatt tartották. A harc sikere a légideszant megsebesítésszerű leszállásának, továbbá a deszant-harcosok merész, bátor kezdeményező tevékenységének, a tengeri deszanttal való pontos együttműködésének köszönhető.

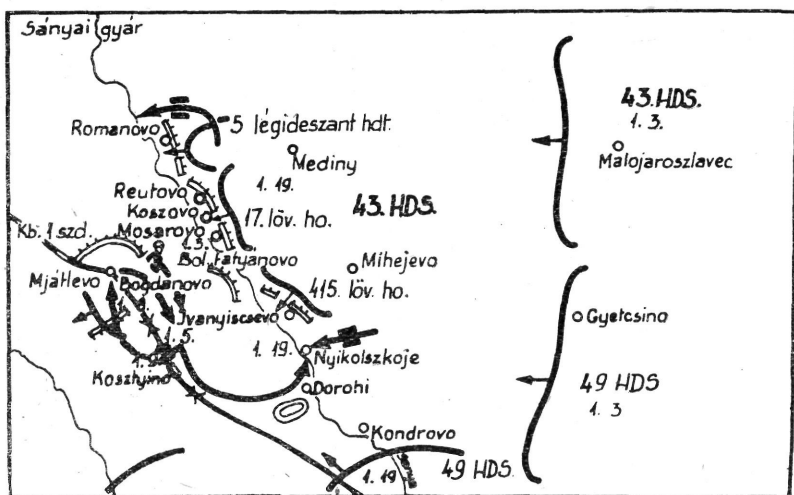
Az 1941/42. évi téli hadjáratot emlékezetessé teszi a harcászati légideszantok egész sorának alkalmazása támadó hadműveletekben. Ebben az időben jelentős mértékben megnövekedett az utak szerepe, mivel a mély hóréteg miatt a terepen való közlekedés rendkívül megnehezült.

1942 januárjában a Nyugati Front parancsnoksága elhatározta, hogy az ellenség juhново—medinyi csoportosításának széttűzése érdekében a front balszárnyának csapataival való együttműködésre légideszantot alkalmaz azzal a feladattal, hogy foglalja el Mjátlevo állomást és vágja át az állomástól Juhnov felé vezető utat. E feladat végrehajtása megfosztotta az ellenséget attól a lehetőségtől, hogy Mjátlevón keresztül elvonuljon Juhnov felé, és előrevonja tartalékait Juhnovból. (1. ábra.)

A terv szerint: két ejtőernyős-deszantzászlóaljat és egy leszálló csoportot (1300 fő) kellett bevetni a 250. lövészezred állományából. Az egyik zászlóaljat a Bolsoje Fatjánovo-i repülőterre kellett ledobni annak elfoglalására és a leszálló deszant földreérésének biztosítására, a másik zászlóaljat pedig a Medinytól délnyugatra levő területre, azzal a feladattal, hogy jusson ki a Juhnov—Mediny országútra és robbantsa fel a Koszevo-tól délnyugatra 1 kilométernyire levő hidat a Sánya folyón és az erők egy részével a Sánya-i gyárat kellett elfoglalni.

A kijelölt repülőgépek száma lehetővé tette, hogy a deszantot egy lépcsőben dobják le, a leszálló csoportot pedig három-négy fordulóval szállítsák az adott körzetbe.

Január 3-ról 4-re virradó éjszaka indult el az első fordulóval Sztárcsak őrnagy ejtőernyős zászlóalja, valamint a másik zászlóalj egy része — összesen 416 fő a Bolsoje Fatjánovo-i repülőterre. Ez a csoport január 4-én estig elfoglalta a repülőteret, azonban a mély hó miatt a leszálló deszantot nem fogadhatták a repülőteren. A repülőteret még az éj folyamán megtisztították a hótól, de január 5-én reggel nagyon elromlott az időjárás. Ennek következtében a másik ejtőernyős deszantzászlóalj fentmaradt részét és a leszálló deszantot nem sikerült bevetni. Az ezt követő napokban az arcvonal helyzete megváltozott. Ennek következtében a deszant további bevetése célszerűtlenné vált.

Sztárcsak őrnagy csoportjának tevékenysége Mjatlévo körzetében

A parancsnokság utasítására Sztárcsak őrnagy egysége önálló tevékenységhez látott az ellenség mögöttes területén. A deszant megsemmisített 12 fa-földerdőt a bennük levő ellenséges katonákkal együtt. Január 5-én a deszant csoport elérte a Kosztyino-i vasúti rakodót, felrobbantotta a közelében levő hidat, több helyen megrongálta a vasúti pályatestet, valamint megsemmisítette a szállítmányokat és azok őrségét. Ugyanez a csoport január 8-án elfoglalta Mjatlévo vasútállomást két ott tartózkodó vasúti szerelvényt, megsemmisített egy századnyi vasútőrséget és a rakodón álló 28 harckocsit.

Január 8-tól 19-ig a deszant több helységet tisztított meg az ellenségtől Mjatlévo körzetében és ezzel megakadályozták az ellenséges csapatok vasúti közlekedését a Kaluga—Mjatlévo vasútvonalon. Ugyanakkor megsemmisítették az útjukba eső ellenséges csoportokat és a különböző helységek helyőrségeit. A Dorohitól nyugatra levő erdőben a deszant elfogott egy 119 fogatból álló, hadianyagot szállító oszlopot, amelyet később átadtak a 49. hadseregnek. Sztárcsak őrnagy osztaga, miután teljesítette a kapott feladatot, január 20-án csatlakozott csapatainkhoz. Meg kell jegyeznünk, hogy a deszantnak állandóan súlyos harcokat kellett vívnia az ellenség fölényben levő erőivel szemben, olyan körülmények között, amikor a rossz időjárás

miatt nem lehetett megszervezni kellő időbeni lőszer- és élelmiszer ellátásukat.

1942. január második felének kezdetén a Nyugati Front balszárnyának csapatai tovább fejlesztették a támadást Vjazma irányába s folytatták hadműveleteiket az ellenség juhnovo—mjatlevói csoportosításának felszámolására. A parancsnokság egy légideszant bevetését határozta el ebben az irányban, hogy ezzel elősegítse az említett csoportosítás bekerítését. Amint azt már említettük, egy leszálló deszantot már korábban előkészítették az ebben az irányban folytatandó tevékenységre, azonban ezt a rossz meteorológiai viszonyok miatt nem alkalmazhatták Bolsoje Fatyánovóban.

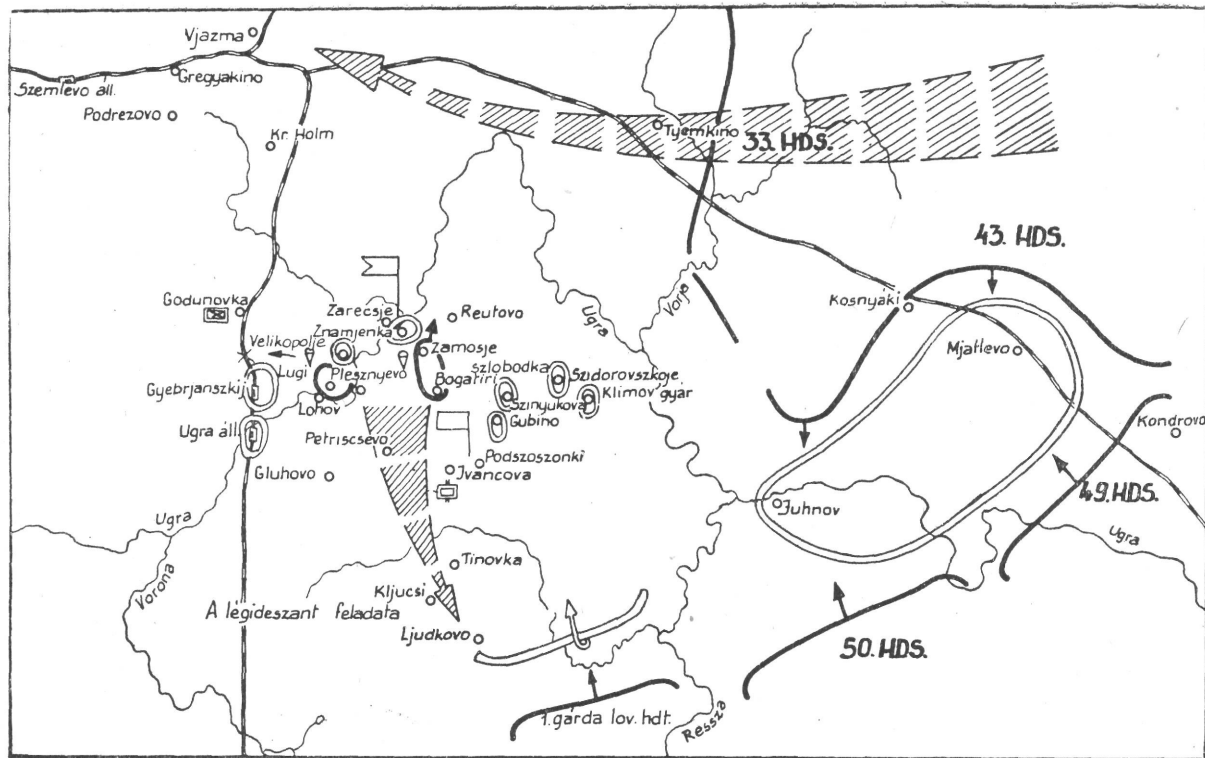
A deszant állományába tartozott egy két ejtőernyős deszant zászlóaljból álló ejtőernyős csoport s egy lövészezred. A légideszantot a Nyugati Front légierő-parancsnoksága készítette elő a vnukovói repülőtéren.

A deszant harci állománya és létszáma következő volt:

Megnevezés	Ejtőernyős csoport	Leszálló csoport
harcos — — — — —	452	1200
puska — — — — —	262	300
géppisztoly (PPS. típus) — — —	142	646
golyószóró — — — — —	10	28
aknavető — — — — —	11	—
páncéltörő fegyver — — — —	6	—
45 mm-es löveg — — — — —	—	—

A légideszant feladatul kapta: biztosítani az 1. gárda-lovas-hadtest támadásának sikerét, valamint biztosítani a 33. hadsereg előrenyomulását nyugati irányban és segítséget nyújtani csapatainknak az ellenség mjatlevo—juhnovói csoportosításának bekerítésében és megsemmisítésében. Meg kell jegyeznünk, hogy egy ilyen nagyarányú feladat végrehajtása, még hozzá különböző irányokban, egy ilyen állományú deszantnak az erejét meghaladta.

A deszantbevetést Znamjonka, Zselányje és Lugi térségében kellett végrehajtani, ahol a felderítési adatok szerint az

Légi-deszant alkalmazása a Nyugati Fronttal együttműködésben az ellenség mjatlova—juhnovi csoportjának bekerítésére

- ellenségnek nem voltak nagyobb erői. Ennek a térségnek az elfoglalásával át lehetett vágni azokat a főbb útvonalakat, amelyeken a juhnovói csoportosítás utánpótlása érkezett.

A deszant-ejtőernyős csoportot január 18-án reggel dobták le Znamjonka és Zselányje körzetébe. Alkonyatkor négy repülőgép szállt le a Znamjonkától délre elterülő síkságon, ezek szállították a 65 főnyi leszállást biztosító osztagot, valamint a fel- és leszálló berendezést. Az ezt követő napon a deszant a partizánok s a helyi lakosság segítségével elkészítette a leszállóteret Plesznyev északi szegélyén. Január 20-án reggel Zsurzsik százados, az ejtőernyős csoport parancsnoka jelentette, hogy a repülőgépek keletre történő leszállása megkezdődhet. Azonban a rossz időjárás miatt a leszálló csoport deszantolása két napot késett, aminek következtében ez elvesztette meglepetésszerűségét. Öt nap alatt, vagyis január 18-tól 22-ig mintegy 1643 • főt tettek földre, 31 géppuskával, 11 páncéltörő fegyverrel, 34 aknavetővel és 2 db 45 mm-es löveggel.

Ennek a deszantnak a kidobásánál a hajózó állomány jó kiképzése következtében, az ejtőernyős csoportok csoportosan értek földre, s a leszálló deszant földreszállítása szervezeten történt, annak ellenére, hogy éjjel, kedvezőtlen időjárási viszonyok közepette és a leszállóterek gyér megvilágítása mellett, elég nagy hórétgben hajtották végre.

A légideszant felderítése megállapította, hogy a leszállás körzetében sokkal nagyobb erővel rendelkezik az ellenség, mint az a Front felderítési adatok alapján ismert volt. Így például Znamjonkában egy hadosztálytörzs, egy fogatolt osztag, valamint hadtápegységek, összesen mintegy 200—300 főből álló gyalogos és kb. 100 lovas volt; a Godunovka vasúti kitérőnél egy századnyi katonaság őrizte a lőszerraktárakat; Gyebrjanszkij vasúti kitérőnél, valamint az Ugra vasútállomáson egy-egy zászlóaljnyi katonaság volt; Podszoszonkiban egy hadtesttörzs, a környező helységekben pedig mindegyikben 300—500 katona volt.

Mivel az ellenség ilyen erővel rendelkezett, intézkedéseket foganatosított a deszant elszigetelésére, majd pedig megsemmisítésére. Megkísérelte részekre darabolni a deszantot, azonban sikertelenül. Sőt a légideszant január 19-én 17 órakor megkapta a frontparancsnok rádiógramját és ennek megfelelően elfoglalta Bogatiri községet, amely a juhovói csoportosítás visszavonulási útvonalán feküdt, s ugyanakkor átvágták a Tyemkinóból Znamjonka felé vezető közlekedési útvonalat.

Január 20-án az esti órákban a légideszant parancsnoka azt az utasítást kapta, hogy jelölje ki a rendelkezésére álló erők

egy részét az 1. gárda lovashadtesttel való együttműködésre. A kijelölt csapatoknak támogatniuk kellett az 1. gárda lovashadtestet a Varsói országút mentén levő Ludkovo körzetében kiépített ellenséges védelem áttörésében. Erre a feladatra két zászlóaljból álló osztagot jelöltek ki Szurzszik százados parancsnoksága alatt. Ez az osztag harcolva déli irányban nyomult előre, és január 28-án Tinovka község körzetében egyesült a lovasokkal. A deszant másik része, szíviós harcot folytatva, tovább tartotta Znamjonka térségét és megakadályozta az ellenség közlekedését a Juhnov—Vjazma útvonalon. Január 30-án a deszant harctevékenységének körzetébe érkeztek Belov tábornok lovashadtestének egységei és a deszant az ő alárendeltébe került.

Az említett deszant tapasztalatából még ma is időszerű következtetésekre juthatunk. A felderítésnek kimerítő és megbízható adatokkal kell szolgálnia a deszantbevetés körzetében levő ellenségről s a bevetésnek a lehető legrövidebb idő alatt kell megtörténnie a meglepés elérése céljából és hogy a deszant felkészülhessen a feladatok elvégzésére, még mielőtt az ellenségnek sikerül összpontosítania erőit. A deszantbevetés körzetében és annak közvetlen közelségében az ellenséget le kell fogni. A deszantbevetés sikere szempontjából nagy a jelentősége az időbeni időjárás előrejelzésnek.

1942. február közepén súlyos helyzet alakult ki Rzszevtől délnyugatra, ahol a 29. hadsereg törzsét és több különleges egységet bekerített az ellenség. Ezek a csapatok egy 7×8 km kiterjedésű területet tartottak kezükben, amelynek minden pontja ellenséges tüzérségi tűz alatt állt.

A bekerített csapatok védelmének megerősítésére február 12-re virradó éjjel ledobták a 204. légideszant-dandár 4. zászlóalját (500 ejtőernyőst) Belocerkovszkij főhadnagy parancsnoksága alatt. A földreérés helyét meghatározott sorrendbe rakott máglyákkal jelölték meg. A deszantbevetés körzetének korlátozott méretei miatt a kidobás egyenként szálló repülőgépekről történt.

A sok máglyarakás nagy tüze miatt rendkívül nehéz volt megtalálni a kidobás körzetét. Ezért néhány repülőgép nem tudta végrehajtani a kidobást, hanem visszatért. Mindemellett az éj folyamán 400 harcost dobtak ki.

A légideszant bevetése a bekerített csapatok megsegítésére rendkívül hasznos volt nemcsak azért, mert ezáltal a súlyos harcokban kimerült harcosok és tisztek erős és friss utánpótlást kaptak, hanem a deszant-harcosoknak hősiessége és bátorsága egyben megerősítette a bekerített katonák harci szellemét és

elhintette a bekerítésből való kitörés hitét. A deszant megérkezése után a bekerített csapatok megkezdték az áttörést és öt-napi harc után február 22-én kijutottak a bekerítésből.

Szabályzataink nem tartalmazták a légideszant alkalmazását bekerített csapatok megerősítésére. Ezt maga az élet kívánta meg, s az adott körülmények között teljes mértékben igazolta célszerűségét.

Igen érdekes eset a következő is. 1942 októberében egy kisebb harcászati deszantot dobtak ki, melynek feladata a Majkop melletti repülőtéren levő német repülőgépek megsemmisítése volt.

A deszant azt a feladatot kapta, hogy gyengítse az ellenség légierő-csoportosítását a Tuapszin irányában, amely rendkívül megnehezítette a csapatok fekete-tengeri csoportjának tengeren történő ellátását.

Az ellenséges repülőgépek megsemmisítésének nehéz és veszélyes feladatát egy 40 önkéntesből álló légideszant kapta. A feladat végrehajtására a deszantot több csoportba osztották: 25 fős diverzáns csoportra, 15 fős biztosító csoportra, 3 fős irányító csoportra. Ezenkívül a partizánok közül két helyismerettel rendelkező vezetőt jelöltek ki.

A deszant harctevékenységének levegőből történő támogatása a bombázó légierő feladata volt, amelynek le kellett fognia a repülőtér légvédelmi rendszerét, és magára vonni a légvédelmi tüzesszökök tüzét és a fényszórókat, s fény-tájékozási pontot létesíteni a deszant-szállító légierőnek a repülőtér fölé való pontos rávezetése céljából, valamint megakadályozni az ellenség tartalékainak a városból a repülőtérré való vonulását.

A deszant ledobása előtt a légierő egy csapást mért a repülőtérré és a városból odavezető utakra, azonban nem tudta lefogni a légvédelmi eszközöket és nem tudott fény-tájékozási pontot létesíteni. Ennek következtében a deszantnak csupán egyik fele ért földet a repülőtéren, a másik felét pedig attól nyugatra dobták ki. Mivel azonban a deszantot nagyon jól előkészítették a feladat végrehajtására és a személyi állomány alaposan átanulmányozta a deszantbevetés előtt készített légifelvételeket, az ellenséges repülőgépek elhelyezkedéséről, mindez elősegítette, hogy a nyílt felszálló mezőn tartózkodó 20 harcosnak — bár rendkívül nehéz körülmények között, mégis sikerült 62 ellenséges repülőgép közül 22-t megsemmisíteni, majd ezután a parancsnok jelzésére rejtve a gyülekezőhelyre menni. Természetesen a siker jóval nagyobb is lehetett volna, ha légierőnk a ráháruló feladatokat maradéktalanul teljesíthette volna.

Az említett példákon kívül harcászati légideszantokat alkalmaztak Novorosszijszk mellett, a Kercs-i félszigeten és más helyeken. A harcászati légideszantok alkalmazása a legtöbb esetben igazolta célszerűségét még azokban az esetekben is, amikor az arcvonalon hirtelen megváltozott a helyzet, s a deszant nem tudta célját teljes mértékben elérni. A deszant diverzáns tevékenységei még az ilyen esetekben is züllesztették az ellenség személyi állományát.

A harcászati légideszantok alkalmazása pozitív eredményekkel járt a második világháború befejező szakaszában is, amikor a Kvantung hadsereg széthúzása folyt Mandzsúriában. Itt a légideszantok elvágták az ellenséges csoportosítások visszavonulási útvonalait, elfoglalták az útcsomópontokat, gazdasági és politikai jelentőségű objektumokat, ami elősegítette a japán csapatok feltétel nélküli megadását Mandzsúriában.

A *hadműveleti légideszantokat* a Nagy Honvédő Háborúban különböző célokra alkalmazták.

Az egyik ilyen deszantot, amely az 5. légideszant-hadtest egységeiből alakult, Sz. Sz. Gurjev vezérőrnagy parancsnoksága alatt 1941. október elején vetették be azzal a feladattal, hogy tartóztassa fel azt az ellenséges csoportosítást, amely Orjol felől nyomult előre a Tula-i irányba.

A parancs vétele után a csapatok felkészítésére alig másfél nap maradt. A deszant bevetés biztosítására 60 db PSz—84 és TB—3 típusú repülőgépet kaptak. A kapott repülőgépek korlátozott száma ellenére 1941. október 3-án és 4-én a Mcenszk térségében levő repülőterre és leszálló-terekre több mint 6000 deszant-harcost sikerült fölreszállítani aknavetőikkel, nehézgéppuskákkal, 10 löveggel és kétnapi komplett lőszerjavadalmazással együtt. A leszállás rendkívül nehéz körülmények között történt, majdnem teljesen a légierő oltalmazása nélkül, ellenséges tüzéség tűzhatása alatt, ugyanakkor időközönként az ellenség légiereje bombatámadásokat intézett repülőtereinkre, leszállótereinkre és csapataink összpontosítási körleteire. A bevetett alegységek többsége a földreérés után azonnal felvette a harcot az ellenséggel.

A légideszant-hadtest egységeinek bevetése Mcenszk térségében teljes mértékben helyesnek bizonyult. A deszant az 1. gárda lövészhadtest csapataival együtt megtartotta az elfoglalt terepszakaszokat és megakadályozta az ellenség gyors előretörését Tula irányába. Ez a légideszant hadművelet bebizonyította, hogy lehetséges és célszerű hadműveleti légideszantokat alkalmazni védelmi hadművelet során abból a célból, hogy feltartóztassák a védelem hadműveleti mélységébe betört ellenséges

csoportosítást az összefegyvernemi magasabb egységek odaérkezéséig. A deszantok ilyen jellegű feladata ma is aktuális jelentőségű.

A hadműveleti légideszant alkalmazásának egyik példája a front támadó hadműveletében 1942 januárjában a Nyugati Fronton bevetett 4. légideszant hadtest tevékenysége. A hadtest azt a feladatot kapta, hogy együttműködve a Nyugati Front csapataival, valamint a Kalinini Front balszárnyának csapataival, vegyen részt az ellenséges 9. és 4. páncélos hadsereg főerőinek bekerítésében Vjazmától keletre.

A deszant szállítására sikerült összpontosítani 40 db PSz—84-es és 22 db TB—3-as típusú repülőgépet. Ez a korlátozott mennyiségű légielő az egész hadtest állományát a legnagyobb erőfeszítések mellett is csak 3—4 nap alatt tudta elszállítani, ami eleve kizárta a deszant bevetésének meglepésszerűségét.

A légideszant hadművelet tervét a légideszant csapatok törzse és a légielő törzse készítette el a Nyugati Front törzsével összhangban. E terv szerint a deszant fő erőinek az volt a feladata, hogy vágják el az ellenség fő útvonalait Vjazma és Szmolenszk között. Az erők egy részével át kellett karolni az ellenség azon visszavonulási útvonalait, amelyek Vjazma térségéből északnyugat felé haladtak. Az ellenség megtévesztése céljából elhatározták, hogy nagyszámú diverzáns-felderítő csoportot és színlelt deszantot dobnak le. A terv szerint a főerők leszállását biztosító előrevetett osztag az est folyamán, a főerők pedig éjjel kerültek ledobásra.

A légideszant hadtest a Kaluga térségében levő megindulási körletbe vasúti szállítással érkezett. A deszant bevetésének megindulási körletét az arcvonaltól 30—40 km-re választották meg, ami csökkentette a repülőgépek repülésének sugarát, ez viszont lehetővé tette, hogy az éjszaka folyamán növeljék a fordulók számát.

A csapatok összpontosításakor azonban komoly hiányosság mutatkozott, — nem volt álcázás. A deszant katonái különleges téli öltözetben voltak, a törzsek pedig röviddel azelőtt felszabadított falvakban települtek. Mindezen túlmenően az ejtőernyős deszantfelszerelés nem volt álcázva. Mindez azt eredményezte, hogy az ellenség felderítése felfedte a légideszant hadművelet előkészítését, és ennek során több bombatámadást intézett légielőkre és a légideszant hadtest csapataira.

Az előrevetett osztagot (a 8. légideszant dandár 2. zászlóalját) január 27-én este két fordulóval szállították el. Sajnos a deszant a kijelölt körzettől mintegy 15—18 km-re levő másik

térségében ért földet, annak következtében, hogy a repülőgépek hajózó állománya nem volt kiképezve éjszakai repülésre.

A kellő időben le nem fogott ellenséges légvédelmi tüz-eszközök erős tüze miatt a deszant kidobása nagy magasságból történt. Ez azt eredményezte, hogy a deszant állománya nagy területen szétszóródva ért földet és ez viszont megnehezítette gyülekezésüket. Az arcvonalon túli hírösszeköttetés biztosítására kijelölt rádióállomást az előrevetett osztag parancsnokának és törzsének földreérése helyétől messze dobták le, ami az előrevetett osztaggal való összeköttetés megszakadását eredményezte.

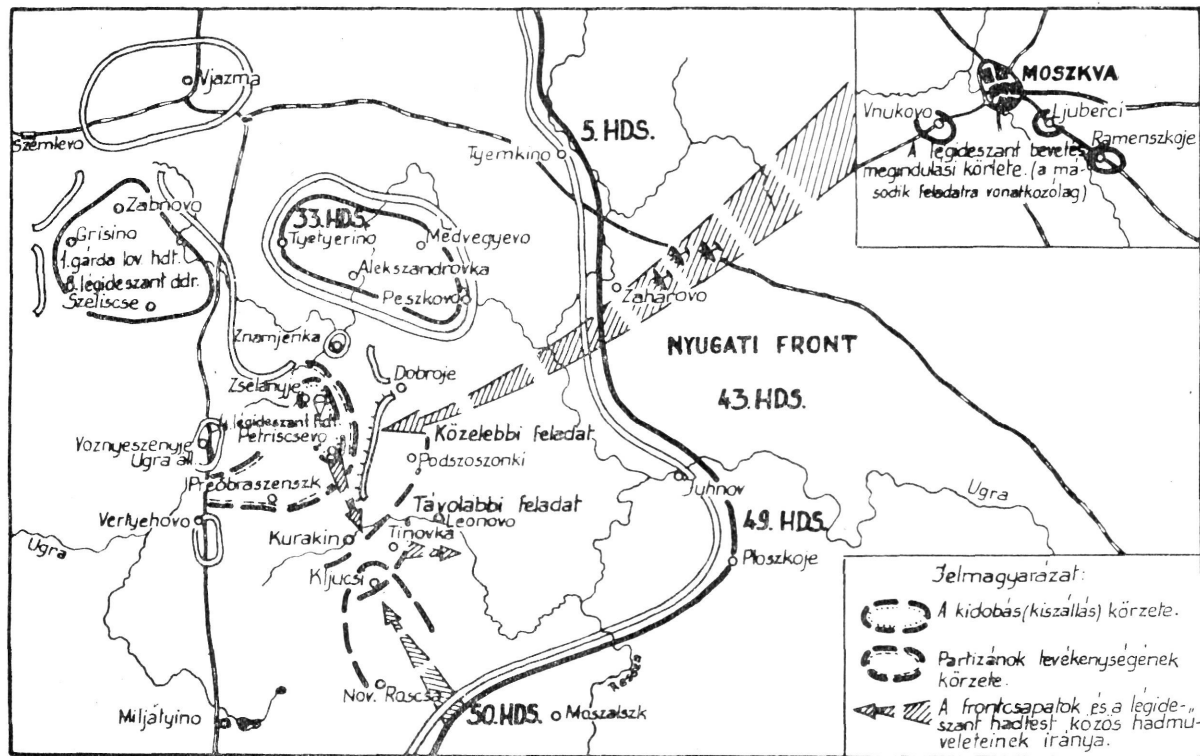
A zászlóaljparancsnok, miután tájékozódott, elhatározta, hogy a kijelölt körzetbe megy. Egy kisebb csoportot hátrahagyott azzal a feladattal, hogy biztosítsa azt a területet, ahová esetleg a következő fordulókkal ideszállított deszant alegységeket ledobhatják.

Annak ellenére, hogy az előrevetett osztaggal megszakadt az összeköttetés, a dandár bevetése tovább folyt. A január 28-ára virradó éjjel még egy zászlóaljat dobtak le. A dandár többi egységének bevetését az ellenség gyakorlatilag megghiúsította, mivel állandó bombatámadásokat intézett légierőnk repülőterei és deszant alakulatok elhelyezési körletei ellen. Hat nap alatt, vagyis január 27-től február 2-ig a dandárnak csupán felét sikerült bevetni.

A megváltozott hadműveleti helyzet, valamint az időjárás rosszabbodása miatt a további deszant bevetést az adott körzetben leállították.

A ledobott alegységek hozzáálltak a feladat végrehajtásához. Több helyen megrongálták a Vjazma—Szmolenszk vasútvonalat és több napon át megakadályozták az ellenség közlekedését. Az itt működő deszantjaink állhatatosságáról képet alkothatunk az ellenség visszaemlékezései alapján. A Hove „Vigyázat, ejtőernyősök!” című könyvében ezt írja: „A ledobott... orosz katonák... több napon át kezükben tartottak egy nagy kiterjedésű erdőrészt... és 38 fokok hidegben, sebtében összehordott fenyőágakon a havon feküdve visszaverték a németek valamennyi rohamát, amelyek eleinte nem eléggé megfontoltak voltak. Csupán a Vjazmából odaérkezett német rohamlővegekkel és zuhanóbombázó repülőgépek támogatásával sikerült megtisztítani az utat az oroszoktól.”¹

¹ Hove: „Vigyázat, ejtőernyősök!” Moszkva. Külföldi Irodalmi Kiadó. 1957. 222. oroszul.

A csapatok helyzete Vjazma és Jahnov térségében 1942. február 18-án és a 4. légi-deszant hadtest feladta

A deszant alegységek az ellenség hadtápterületein harcolva nyomultak előre, s február 6-án egyesültek az 1. gárda lovas-hadtesttel és annak alárendeltségébe kerültek.

A deszant hadtest főerőit visszaszállították Moszkva körzetébe, ahol erős légvédelemmel oltalmazott repülőterekről flytatták deszantbevetésre való kiképzésüket.

A hadtest (a már bevetett egységek nélkül) új feladatot kapott: a Juhnovtól nyugatra levő térségben érjen földet és mérjen csapást az ellenség mögöttes területéről délkeleti irányban, egymást követően foglalja el Kurakino, Podszoszonki és Kljucski, Tinovka körzeteket, érje el a Varsói országutat Juhnovtól délnyugatra mintegy 25—30 km-re és ott egyesülve saját csapatainkkal, vegyen részt a Juhnovo-i csoportosítás elleni harcban.

A hadtest egységeinek február 18-ára virradó éjjel kezdődő szállítása hat éjszaka tartott. Ez alatt az idő alatt kidobtak 7015 harcost és 1500 db fegyverekkel és egyéb felszereléssel teli ejtőernyős deszantzásákat.

A deszant egységek harctevékenysége az ellenség hadtápterületein bontakozott ki. Az ellenség, miután felfedte a deszant bevetését, igyekezett megerősíteni helyőrségeit, falvak épületeit védelemre rendezte be, a jeges földbe vájt lövészárkokat készített és különböző akadályokat létesített.

A hadtest egységei az ellenség mögöttes területein Belov tábornok csoportjának alárendeltségében harcoltak egészen június 21-ig, vagyis négy hónapig. A légideszantnak súlyos elhúzódo harcokat kellett vívnia mind a zord téli viszonyok között, mind tavasszal a járhatatlan utak időszakában, amikor is a légi utánpótlás lehetőségei korlátozottak voltak. A légideszant nagy területet tartott ellenőrzése alatt és harctevékenységgel meg hiúsította az ellenség hadtápjának normális működését, bomlasztotta a vezetést, és megnehezítette az ellenségnek tartalékaival való manőverezését.

A légideszant alkalmazásának itt említett példájából az alábbi következtetésre juthatunk. Figyelembe véve január 15-ére, de még inkább a február 18-ára kialakult helyzetet, a légideszant alkalmazása abból a célból, hogy a támadó hadművelet végső időszakában kerítsen be nagyobb ellenséges erőket, amikor az arcvonal már majdnem megszilárdult, aligha mondható célszerűnek.

Egy előrevetett osztag ledobása abból a célból, hogy foglalja el és biztosítsa az egész deszantállomány földreérésének körzetét, nem bizonyult helyesnek, mert megfosztotta a deszantot a meglepés előnyeitől. Az elegendő repülőgép hiányából és

a többfordulós szállításból kiindulva helyesebb lett volna az erők és eszközök maximális mennyiségét bevetni már az első fordulóval és az első éjszaka, amely biztosíthatta volna az igen komoly feladatok végrehajtását.

Az adott esetben újból beigazolódott, hogy a deszantbevetés előkészítése során rendkívül nagy a jelentősége az időjárási viszonyok figyelembevételének és a legközelebbi napokra vonatkozó időjárás előrejelzésnek.

Az egy éjszaka végrehajtandó ismétlődő felszállások időpontjának és a fordulók számának tervezésénél nem vették eléggé figyelembe az időjárási helyzetet, a repülőgép típusait, a hajózó állomány kiképzését s az egyes fordulók időtartamát, ami a deszant szállítás tervének felbomlásához vezetett.

A légideszant hadművelet előkészítése során rendkívül nagy a jelentősége a légideszant csoportok megindulási körletbe való rejtett összpontosításának. Ennek az elvnek a megsértése a deszantbevetés megghiúsulásához vezet. A jelenlegi körülmények között ez a deszant megsemmisülését eredményezheti.

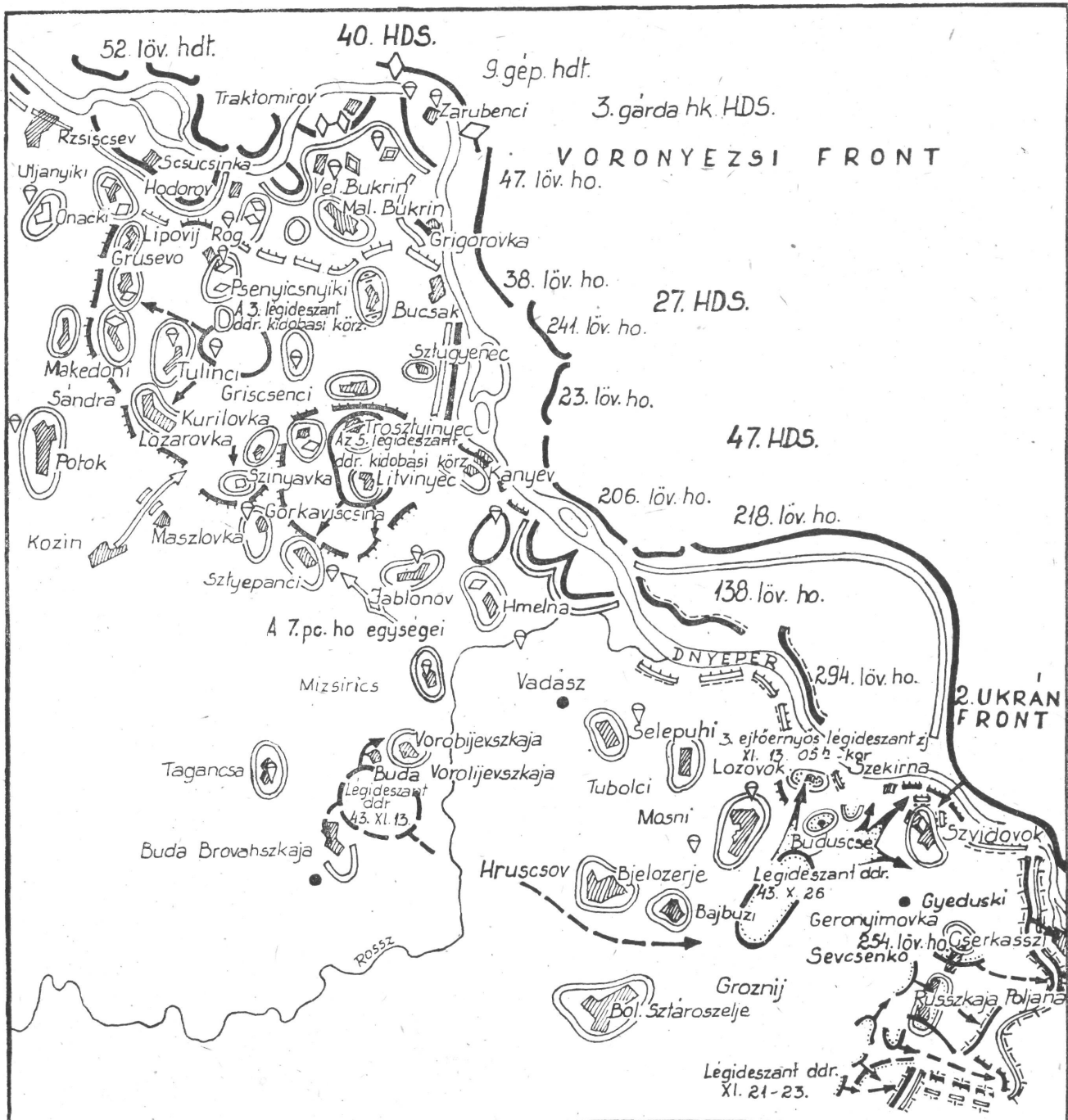
Deszantbevetéskor nem szabad egy repülőgépen elhelyezni a légideszant magasabbegységek parancsnokságát és törzsét. Egy ilyen eset alkalmával egy ellenséges vadászgép megtámadta azt a repülőgépet, amelyen Levasov vezérőrnagy hadtestparancsnok és parancsnoksága utazott. A vezérőrnagy meghalt, több törzstiszt pedig megsebesült. Ez a tény a földreérés utáni első időben kedvezőtlenül hatott a deszant vezetésére.

Az előrevetett osztaggal való hírösszeköttetés megszakadása igazolja a megkétszerezett hírhálózat szükségességét, amelyben a fő rádióállomás elvesztése, vagy elromlása biztosítja az arcvonalon túli csapatokkal való híradást.

A hadműveleti légideszantnak a front csapataival való együttműködésben történő alkalmazására — víziakadály leküzdésében — példa a dnyeperi légideszant hadművelet, amelyet 1943 szeptemberében hajtottak végre. (4. ábra.)

A Voronyezsi Front parancsnokságánál már 1943 nyarán a balparti Ukrajna felszabadításáért kibontakozó harcok időszakában felmerült az a gondolat, hogy egy hadműveleti légideszantot lenne célszerű alkalmazni a Dnyeper jobbpartján hídfőállítás elfoglalása céljából.

1943. szeptember elején a légideszant csapatok állományából három gárda légideszant dandárt bocsátottak a Voronyezsi Front parancsnokának rendelkezésére. Ezeket a dandárokat a hadművelet időszakára egy légideszant hadtestbe egyesítették, amelynek létszáma kb. 10 ezer ejtőernyős volt.

Felmagyarázat:

==== A 9. és 24.-i helyzet.

==== A XI. 13.-17.-közötti helyzet

==== A XI. 21-23.-i helyzet.

==== A XI. 24.-i helyzet

• Partizánosztagok

A 3. és 5. légi-deszant dandár földreszállási körlete, feladatai és tevékenysége a Dnyeper jobbpártján.

Az ejtőernyősök deszantolására 180 Li—2 típusú repülőgépet jelöltek ki, az ágyúk és a súlyosabb felszerelések elszállítására 10 darab Il—4 típusú vontató-repülőgépet és 35 szállító vitorlázógépet. A légideszant bevetésére kijelölt megindulási körlet a Bogoduhov-i és Lebegyin-i repülőtér csomópontok voltak.

A légideszant hadművelet végrehajtására kijelölt csapatok és eszközök összpontosítását a deszant bevetés megkezdése előtti két napra, a deszant bevetésének megkezdését pedig az 1943. szeptember 24-i éjszakára tervezték.

A légideszantot abból a célból alkalmazták, hogy az támogassa a Voronyezsi Front csapatait a Dnyeperen való erőszakos átkelésben a Bukrin-i kanyarulatban. A légideszant feladata a következő volt: foglalja el a Lipovij Rog, Makedoni, Gorkavicsina térséget (Kanyev kivételével) s mintegy 30 km szélességű és 15—25 km mélységű hídfőt létesítsen, s ezt ellenőrzés alatt tartva, akadályozza meg, hogy az ellenség tartalékai nyugat és délnyugat felől elérhessék a Dnyepert. A front csapatainak egyesülését a légideszanttal a légideszant leszállását követő első-második napra tervezték.

Szeptember 24-re azonban rossz időjárási viszonyok alakultak ki, s ennek következtében a deszantbevetés megindulási körletének repülőtereire mindössze 8 repülőgép érkezett és a deszantbevetés megkezdését egy nappal későbbre kellett halasztani. A szállító légierő repülőgépei még akkor sem érkeztek meg teljes számban.

A légideszant hadművelet előkészítésének időszakában bonyolult helyzet alakult ki a Voronyezsi Front sávjában. A front csapatainak az ellenséget üldöző fő erői szeptember 22-én 10—20 km távolságra voltak a Dnyepertől. A 3. gárda harckocsi hadsereg előrevetett osztagai szeptember 22-én harccal átkeltek a Dnyeperen Bukrintól északra és hídfőket foglaltak el Zárubenci és Grigorovka térségében. Ekkor az ellenség gyorsan megkezdte a 10. gépesített, a 167. gyalogos és a 19. páncélos hadosztályának átdobását, a Dnyeper kanyarulatának Rzsiscsev és Kanyev által határolt térségébe, amelyeknek előrevetett egységei már szeptember 21-én odaérkeztek.

Szeptember 24-én az ellenség a Bukrini kanyarulat térségébe vonta a 112. és 255. gyalogos hadosztályait, amelyek Kányevnél keltek át a balpartról. Ilyen módon a deszantbevetés előtti három nap folyamán az ellenség nagy erőket tudott összpontosítani a Bukrin-i kanyarulatban, méghozzá éppen azokban a térségekben, ahová a légideszant bevetését tervezték. Felde-

ritésünk azonban nem fedte fel az ellenségnek ezt az összpontosítását.

Szeptember 24-én déltájban a frontparancsnok a légideszant csapatok parancsnoka számára pontosan meghatározta a légideszant csapatok feladatait. Ennek értelmében a 3. légi-deszant dandárt a Rzsiscsevtől délkeletre levő térségben kellett bevetni azzal a feladattal, hogy foglalja el a Lipovij Rogot, Makedonit, Szinyávkát és tartsa ellenőrzése alatt e térséget a 40. hadsereg egységeinek odaérkezéséig és akadályozza meg az ellenség e területre történő felvonulását nyugat és délnyugat felől. Az 5. légideszant dandár bevetését a Kányevtől nyugatra levő térségbe tervezték azzal a feladattal, hogy foglalja el a Gorkaviscsina és Sztjepanci által határolt területet (Kányev kivételével), tartsa meg azt az arcvonalon támadó csapatok beérkezéséig és akadályozza meg, hogy az ellenség déli és délnyugati irányból kijusson a Dnyeper kanyarulatához. Az 1. légideszant dandár tartalékban maradt, felkészülve a második és harmadik éjszakán történő bevetésre. A deszant bevetést a szeptember 25-ére virradó éjszakára tervezték.

Amikor megkezdődött a felszerelések berakása és a katonák elhelyezése a repülőgépeken, kitűnt, hogy nem minden repülőtérré összpontosítottak kellő számú repülőgépet. Azonkívül a repülőgépekre jóval kevesebb rakományt lehetett berakni, mint azt a korábbi számítások alapján tervezték. A parancsnokságnak és a törzseknek menet közben kellett átalakítaniuk a deszant bevetés fordulóra vonatkozó terveiket, s egyik repülőtérről a másikra dobnia a személyi állományt és a rakományt. A kapkodás bizonyos zűrzavart okozott az állomány, a rakomány és irányítóeszközök repülőgépek és forduló szerinti elosztásában, ami a későbbiek során komoly mértékben visszatükröződött a harc megszervezésében is.

Az elégtelen feltöltő eszközök miatt a repülőgépek felszállása elhúzódott. Az első forduló repülőgépei 10 perces időközönként indulhattak el, nem az előzőleg megállapított időpontban, hanem azok üzemanyaggal való feltöltése szerint. Ennek következtében az első forduló állományához tartozó 10 repülőgép csak a második fordulóban szállhatott fel. Szeptember 25-re virradó éjszaka a tervezett 500 felszállás helyett csupán 298-at hajtottak végre.

A repülőgépek nagy magasságban és nagy sebességgel történő repülése azt eredményezte, hogy a deszant mintegy 70x40 km-es területen szétszóródva ért földre a tervezett 14x10 km helyett. Ennek következtében a deszant harcosainak jelentős

része az ellenség harcrendjei közé került. Az így kialakult kedvezőtlen helyzetben a deszantbevetés nem érte el célját.

Szeptember 25-én estefelé a nagy kiterjedésű térség különböző helyein egymástól elszigetelten, híradóeszközök és nehézfegyverzet nélkül 35 csoport kezdte meg harcait, melyekben összesen 2500 fő vett részt. Ezek a csoportok az említett nagy térségben harcolva egyidejűleg keresték egymást, hogy egyesüljenek.

A Kanyev—Maszlovka vasútvonalától északra ledobott, egymástól elszigetelt csoportoknak súlyos harcokat kellett vívniuk, mivel e térségben az ellenség jelentős erőfölénnyel rendelkezett. Eppen ezért e csoportok egy része igyekezett átjutni az arcvonalon és egyesülni a 3. gárda harckocsi hadsereg és a 40. hadsereg egységeivel.

Sikeresebb tevékenységet folytattak az említett vasútvonalától délre bevetett deszant csoportok és osztagok. Ezek közül a legnagyobbak a Tkacsev főhadnagy, Krotov százados, Fofanov őrnagy és Ahromovics főhadnagy parancsnoksága alatt harcoló osztagok voltak. Bár az elszigetelt osztagok és csoportok harctevékenységei nem jelentettek komolyabb támogatást a front csapatai számára, mégis ezek megjelenése az ellenség mögöttes területén és aktív harctevékenységük lekötötte, magára vonta az ellenséges erők jelentős részét.

1943. október 5-re több önálló csoport, (kb. 600 fő) összpontosult a Kányevi erdőben. Ezeket a csoportokat Szidorcsuk ezredes, a 5. légideszant dandár parancsnoka egy légideszant dandárban egyesítette. Ez a dandár a következőkből állt: 3 zászlóaljából, egy utász, egy páncéltörő, egy felderítő és egy híradó szakaszból. Október 6-án odaérkezett egy híradó csoport is, egy rádióállomással, amelyen keresztül a légideszantnak most sikerült először összeköttetést teremtenie a 40. hadsereggel.

A dandár október 12-ig szívós harcot vívott, majd ezt követően a frontparancsnok engedélyével átvonult a Tagancsai erdőbe. Október 29-ére a dandár állománya már 950 fő és 5 rádióállomás volt. Ugyanebbe az erdőbe érkezett Tkacsev főhadnagy mintegy 300 főnyi osztaga is, amelyből még egy zászlóaljat alakítottak. Az október 27—30-ig terjedő időszak alatt a dandár fegyver- és lőszerutánpótlást kapott légi úton. A dandár alegységei november 11-ig a Cserkaszi erdőben voltak, ahol aktív felderítő és diverzáns tevékenységet folytattak. Ezen idő alatt a deszant harcosai részletesen felderítették az ellenség védelmének rendszerét a Dnyeper mentén, s ezen adatokat a 2. Ukrán Front törzsének továbbították, mivel ekkor már ennek a Frontnak a sávjában voltak.

November 12-én a dandárparancsnok a következő utasítást kapta az 52. hadsereg parancsnokától: a dandár a partizánokkal együtt november 13-ra virradó éjjel menjen át támadásba, feladata Lozovok, Jelizavetovka, Szekirna, Szvidovok helységek elfoglalása és a 52. hadsereg egységei Dnyeperen való erőszakos átkelésének támogatása volt.

A dandár alegységei és a partizánok meglepésszerű éjszakai rohammal november 13-án hajnali 5 órára elfoglalták valamennyi kijelölt objektumot, azonban a deszant és a partizánok nem rendelkeztek páncéltörő eszközökkel, többek között páncéltörő tüzérséggel, s így nem tudták megerősíteni az elfoglalt helyőrségeket, s így az ellenségnek sikerült visszafoglalnia azokat. November 13-án a 254. lövészhadosztály egyik ezrede Szvidovok térségében átkelt a Dnyeperen s ennek az ezrednek egyik százada egyesült a dandárral.

Ebben a térségben a légideszant dandár négy napon át súlyos harcokat vívott az ellenség fölényben levő tartalékaival, s így támogatta az 53. hadsereg csapatait a hídfő kiszélesítésében, majd ezt követően beolvadt e hadsereg kötelékébe és úgy folytatta a harcát a hídfő kiszélesítésért.

1943. november 28-án a légideszant dandárt leváltották és kivonták a harcból. Ekkor már körülbelül 1200 főből állt.

A légideszant hadművelet, amelynek az volt a célja, hogy nyújtson segítséget az 1. Ukrán Front csapatainak a Bukrin-i hídfő kiszélesítésében, nem járt sikerrel méghozzá azért, mert helytelenül értékelték a Bukrin-i kanyarulatban levő ellenséges erőket, nem állt rendelkezésre elegendő szállítórepülőgép, rossz volt a hajózó állomány kiképzése és szervezetlen volt az üzemanyagellátás is. Mindennek következtében nem tudták kihasználni a legkedvezőbb pillanatot a légideszant kidobására.

A légideszant jelentős részét az ellenség által sűrűn megszállva tartott térségbe dobták le. A deszant nagy területen való szétdobása miatt a dandárparancsnokok nem tudták összegyűjteni csapataikat s így azok kénytelenek voltak önálló csoportokban felvenni a harcot az ellenséggel — sok esetben tisztjeik és nehézfegyverzet nélkül —, miközben hosszabb ideig nem volt összeköttetésük sem egymás között, sem pedig a frontparancsnoksággal.

Rendkívül kedvezőtlen körülmények ellenére a deszant számos csoportja nemcsak megállta a helyét a fölényben levő ellenséges erőkkel szemben, hanem ugyanakkor megtalálta az utat ahhoz, hogy még nagyobb csoportokba, majd pedig dandárba egyesüljön. Ez utóbbi mint önálló egység együttműködött

a partizánokkal, s így komoly segítséget nyújtott az 52. hadsereg csapatainak a Dnyeperen való erőszakos átkelésük s a hídfő kiszélesítése során.

*

Cikkünkben a harcászati és hadműveleti légideszantok alkalmazásának csupán néhány jellegzetesebb példáját elemeztük. Az említett példákából megállapítható, hogy a Nagy Honvédő Háború idején a légideszantokat a legkülönbözőbb helyzetekben alkalmazták: támadó és védelmi hadműveletekben, télen és nyáron egyaránt, s a legkülönbözőbb feladatok végrehajtására. Jellemző, hogy a legnagyobb számú légideszantokat a háború kezdeti időszakában, majd pedig annak befejező hadművelete során Mandzsúriában alkalmazták, amikor a hadműveletek leginkább manőverező jellegűek voltak. Ez arra enged következtetni, hogy a korszerű háborúban, amikor a hadműveletek rendkívül manőverező jellegűek lesznek, s a csapatok sűrűsége is jóval kisebb lesz, mint az elmúlt háborúban, a légi-deszantok széleskörű alkalmazásra találnak.

Az elmúlt háborúban a szovjet légideszant csapatok, a rendkívül nehéz helyzet ellenére, becsülettel teljesítették feladataikat. A haza hű fiaiként hőiesen harcoltak az ellenség mögöttes területein igen gyakran túlerővel szemben. Nem mindegyik deszant hadművelet járt sikerrel. A balsikerek egyik oka az volt, hogy a háború kezdeti időszakában a számunkra kialakult kedvezőtlen helyzetben a jól kiképzett, válogatott légideszant magasabbegységeinket rendszerint mint lövészcsapatokat voltunk kénytelenek alkalmazni. Ennek viszont az lett a következménye, hogy a háború kezdete utáni néhány hónap alatt jelentősen megváltozott a csapatok állománya minőség tekintetében, mivel a kiegészítésre érkező katonák és tisztek korábban nem részesültek különleges kiképzésben.

Megmutatkozott még a szállító légierő elégtelensége és a repülőgépek minőségi fogyatékosága. A többségében fiatal hajózó állomány még nem rendelkezett kellő tapasztalatokkal, főleg éjszakai deszantbevetés terén.

Meg kell még említenünk a légideszant hadműveletek vezetése terén megmutatkozó hiányosságokat. A front törzsek gyakran áthárították a légideszant hadműveletek tervezését a légideszant csapatok, vagy légierők parancsnokságának hadműveleti csoportjaira, amelyek természetesen nem ismerhették pontosan az arcvonalon kialakult hadműveleti helyzetet és amelyeknek joguk sem volt arra, hogy a front valamely csapatát felhasz-

nálják a deszant hadművelet biztosítására. A légideszant hadműveletet ténylegesen előkészítő légideszant parancsnoka semmiféle hatáskörrel sem rendelkezett a deszantbevetésre igénybevett szállító légierőnél. A tapasztalat azt mutatja, hogy a légideszant hadművelet az elejétől a végéig történő vezetését csakis olyan parancsnoknak (főnöknek) kell irányítania, aki rendelkezik a hadművelet harci és hadműveleti biztosításához szükséges erővel és eszközökkel.

Úgy véljük, hogy annak kutatása, hogyan alkalmazta a szovjet hadsereg a légideszantokat az elmúlt háborúban, gazdag anyaggal szolgálhat a légideszant csapatok szervezésére, fegyverzetére, fejlesztésének perspektíváira, s a korszerű háborúban való harci alkalmazására vonatkozó kérdések kidolgozására.

* *

*